

RESSENYES

R. ROF I P. MELERO, *Història de l'atletisme a Sabadell 1914-1991: Una llarga cursa de voluntat* (Sabadell, Arxiu Històric de Sabadell, 1992), 254 p.

Quan Ricard Rof i Pere Melero em varen venir a veure per fer-me partícip del seu projecte d'escriure un llibre sobre l'atletisme a la nostra ciutat i concretament tocant a la Joventut Atlètica Sabadell, de la qual era president, els vaig contestar que anaven a enfrontar-se amb una tasca gegantina que necessitava molt de temps i moltes hores de treball, no els vaig assegurar que de dur-se a terme, el nostre club pogués fer gaire cosa econòmicament per la seva publicació, però que encara que fos a multicopista o per fotocòpies aniria endavant i, per descomptat, podria servir com a eina de treball i lloc de consulta per a properes generacions interessades en el món de l'activitat atlètica.

Quan el juliol passat es va fer la presentació al Casal Pere Quart, amb l'alcalde de la ciutat, Antoni Farrés, i el sots-president de l'Olimpíada Cultural, Romà Cuyàs, com a capdavaners de l'acte, vaig endur-me una de les satisfaccions més grans que he tingut en el llarg dels més de 25 anys dedicats a l'atletisme i a la Joventut Atlètica Sabadell.

El llibre, esplèndidament publicat gràcies a l'Ajuntament de Sabadell, l'Olimpíada Cultural i l'Arxiu Històric de Sabadell, veia la llum. El títol: «*Història de l'Atletisme a Sabadell (1914-1991). Una llarga cursa de voluntat*». Els autors: Ricard Rof i Pere Melero; els mateixos que molts mesos abans havien vingut a explicar-me els seus propòsits.

Els autors varen fer una llarga cursa de voluntat a la recerca de dades, noms, fets i situacions. Entrevistes, xerrades, retalls de diaris, de butlletins i altres publicacions els varen proporcionar una abundant informació, que ells varen seleccionar i distribuir, amb les seves corresponents fotografies, en tres parts ben diferenciades, com també amb diversos capítols, annexos, taules de rècords i de campions.

Al llibre, i en la meua opinió, hi destacaria cinc elements que vénen a configurar tota l'obra i compendien els 80 anys de l'atletisme a casa nostra. El primer element a destacar seria l'inici de l'esport atlètic a Sabadell, pràcticament des del començament del segle vint. Així, les activitats atlètiques centrades majorment en la cursa a peu i engegades pels Centres Excursionistes, com foren el Centre Excursionista de Sabadell, el Centre Excursionista del Vallès i l'Agrupació Excursionista Terra i Mar, amb el Club Natació Sabadell i el Centre d'Esports de Sabadell, varen ser les entitats de l'època que van donar a conèixer, practicar i organitzar aquest aire fresc que aportava l'esport a la societat del començament de segle.

Aquest inici del llibre dóna pas a un següent capítol, força important i interessant com és el de la gestació dels primers equips atlètics a Sabadell. Són els anys que transcorren des de 1923 a 1933. Aquí Rof i Melero han fet una feina realment admirable. La reordenació d'un atletisme, de la seva organització en l'època i dels seus resultats són clars i minuciosos, i mostren un temps i un esport. Clubs com el Futbol Club Atlètic, la Joventut Proletària del Bloc Obrer i Camperol (BOC), l'Espanya Futbol Club o el Club de Bàsquet Juventus foren els protagonistes, igual que el velòdrom de la Creu Alta i el Lawn Tennis Club.

La història entronca amb el naixement de la Joventut Excursionista Pensament, des del 1921 fins al 1936, i dóna una visió de la vida social de llavors. Queda constància del tarannà de l'època i de l'estil de vida de les societats: cafeteries i bars són les seues socials i també queda palesa la transformació i la independització de la cursa a peu i de l'atletisme, de l'excursionisme.

El fet de donar a conèixer les activitats, sigui per butlletins, diaris o ràdio, marca el desig de l'entitat de fer més ample el seu esport.

Fins aquest període, que podem tancar a l'any 36, el llibre reflecteix no sols l'activitat local, sinó també la de la comarca i la de Catalunya i com es feien i desfeien equips,

grups o entitats amb una rivalitat que a vegades anava més enllà de l'esportiva.

El tercer punt remarcable, en el qual els historiadors fan punt i a part, és el ressorgiment de l'atletisme després de la guerra civil espanyola.

Durant aquest parèntesi es reflecteix la davallada dels joves atletes que varen anar al front, del qual alguns no varen tornar. Una dècada de la qual el llibre recorda o ensenya alguns fets, per a molts desconeguts, i que la tasca d'investigació d'en Ricard Rof i Pere Melero ha portat a descobrir, més enllà de la inexistència pràctica esportiva de llavors, dades i destí d'algunes de les persones lligades a l'atletisme. Des dels fulls dedicats al ressorgiment de després de la guerra, el llibre ens ofereix la vida, l'esport i la divulgació d'aquest sota el control i l'estil de qui governava el país.

La reproducció de cartells, butlletins i proclames és fidel i, si avui ens fa somriure llegir-ho, els missatges estaven dirigits cap a un estil de política que aleshores imperava.

Capítol a part mereix el naixement de la Joventut Atlètica Sabadell l'any 1950 i les instal·lacions dels carrers de Viladomat i Roger de Flor, cantonada amb la carretera de Barcelona. Arrancà no sense dificultats el nou atletisme, com a JAS, i es crearen les bases que servirien per a estructurar l'atletisme local, el qual amb diverses modificacions, crisis i altres problemes configuraria amb el pas del temps l'activitat atlètica, amb la construcció de les Pistes Municipals el 1961 i la posterior remodelació del 1988.

Aquesta llarga etapa de quaranta anys, molt més propera a nosaltres, es pot trobar en aquesta part del llibre, recollida de forma fiable per en Rof i en Melero, com a atletes de la J.A. Sabadell.

Les dues últimes parts de l'obra estan dedicades als atletes més destacats que al llarg del temps ha tingut l'atletisme sabadellenc i a les marques, els rècords i l'evolució que han sofert; és a dir, a l'estadística, tan necessària per a entendre el desenvolupament de l'esport.

Per als millors atletes, els autors han escollit uns criteris de selecció basats en haver assolit un campionat d'Espanya de qualsevol categoria, haver estat internacionals amb la selecció estatal, haver tingut algun rècord espanyol o bé un títol de campió de Catalunya en la categoria absoluta. Això els donà peu a recollir les biografies des de l'any 1924; així, desfilen per les pàgines del llibre els noms i la vida atlètica dels Mateu, Jové, Colomer, Sitges, Pro, Lluch, Romaguera, Glòria i Montse Pujol, entre d'altres, i sense oblidar, per descomptat, institucions com Josep Molins, olímpic a Roma el 1960, i Carme Valero, dues vegades campiona del món de camp a través dels anys de 1976 i 1977 i, recentment, elegida

pels especialistes i tècnics de l'atletisme espanyol, la millor atleta d'Espanya de tots els temps.

Finalment, arribem a la part en la qual es contempen els rècords i les millors marques de l'atletisme local de sempre. Aquí, els autors han fet una tasca feixuga i pacient i a vegades ingrata com és la de recopilar proves, marques, atletes, dates i llocs i a la vegada autenticar-los. Des de competicions fetes a Sabadell fins a les celebrades a d'altres indrets i d'altres països han anat desentrellant el «misteri» de les marques i dels rècords. Aquesta feina els ha valgut el reconeixement de l'«Associación Española de Estadísticos de Atletismo» que per mitjà del seu secretari i per carta ha felicitat Ricard Rof i Pere Melero i la ciutat de Sabadell pel seu suport a l'actualització de la història atlètica.

Molts dels atletes de tots els temps es veuran reflectits en aquestes columnes de millores i rècords, ja que ells i elles han estat els protagonistes de la «Història de l'Atletisme a Sabadell».

Per acabar, voldria ressaltar el treball gràfic i la impressió del llibre.

Hi ha una gran profusió de fotografies a les 253 pàgines de la publicació que mostren diverses èpoques i, així, podem observar des d'una cursa a Sant Llorenç del Munt, del 20 de desembre de 1914, fins a la de la jove campiona d'Espanya de velocitat, Mònica Marín, feta el 1990. L'evolució atlètica en forma visual resta d'aquesta manera clara i significativa.

I només em resta dir que la presentació nítida del llibre, editat per l'Arxiu Històric de Sabadell, amb paper de color sèpia d'alta qualitat, en fa més amena la lectura, no tan sols per als afeccionats a l'atletisme sinó també per a aquells interessats en la vida social i esportiva de Sabadell.

JOSEP MARIA ANTENTAS ALTARRIBA

JOSEP COSTAJUSSÀ, 1916-1991. *Setanta-cinc anys del Club Natació Sabadell* (Coordinació: Climent Carbonell i Rius / Manuel Seguí i López. Sabadell, Club de Natació de Sabadell, 1991. Edició no venal distribuïda als socis).

Aquest llibre ha estat publicat per commemorar aquesta efemèride de l'entitat esportiva més rellevant de Sabadell, tant pel que fa als seus èxits esportius com per la seva influència social.

El Club fou fill d'una època de grans canvis, no solament polítics, sinó també econòmics i socials. Sabadell era llavors una ciutat industrial, immersa en un procés d'expansió econòmica, en bona mesura com a conseqüència de la I Guerra Mundial, la qual situà la indústria catalana en una

posició de privilegi. Prosperitat i modernització foren els dos factors claus. Així, una àmplia capa de la societat gaudia d'ingressos suficients i de temps lliure, alhora que estava mentalitzada per a desenvolupar altres activitats, entre elles l'esport. La ciutat era un camp adobat per al sorgiment de tota mena d'activitats i associacions. El CNS, com altres entitats, nasqué d'aquesta situació de canvis profunds, tot i que la iniciativa correspongué a uns quants homes avantguardistes, emprenedors i amb una considerable dosi de bona voluntat.

La manca d'instal·lacions públiques per fer esport, el constant creixement demogràfic de la ciutat paral·lel a l'augment de la disponibilitat de lleure per a la pràctica de l'esport, l'habilitat del Club per integrar noves capes de la població, la capacitat de renovació i d'adaptació de l'entitat són les raons que explicarien aquesta llarga vida de 75 anys, i la vitalitat i l'empenta actuals.

UN ANECDOTARI

Calia començar la ressenya d'aquest llibre amb quatre ratlles de referència històrica per palesar-ne la primera carença: la manca de tot intent de fer referència al context, no només polític, sinó cultural i esportiu de la ciutat, al llarg d'aquests 75 anys.

Hi manca una història social de l'entitat, que s'hauria pogut obtenir amb l'anàlisi estadística: quadres o gràfics per a fer comparacions i seguir l'evolució del Club amb dades tan importants com la relació habitants de la ciutat/socis del Club; la composició dels socis, la relació homes/dones, l'edat i la procedència dels socis, l'evolució dels pressupostos, etc. Això és encara més sorprenent si considerem que alguns d'aquests elements apareixen en el llibre del 50è aniversari, tot i que tímidament, ja que les estadístiques eren limitades i incompletes. Amb aquest precedent, el llibre del 75è aniversari estava obligat a fer un ús més aprofundit de les estadístiques, ja que així s'hauria copsat una realitat del Club que ara resta ignorada.

L'estructura del llibre per dècades és un dels altres grans errors del llibre. Aquesta ordenació del tot artificial ignora la divisió en períodes importants per a l'entitat o de la societat on aquesta es desenvolupa. En aquest sentit, l'anècdota esdevé la veritable estructura del llibre. Tant és així que el resultat és un refregit de noms, juntes, xifres i marques ordenades cronològicament, amanides amb un seguit d'anècdotes, sovint sense cap interès.

Així mateix, el llibre s'esforça en un acurat apoliticisme, quan és sabut que la política, ahir i avui, ha impregnat notablement l'activitat esportiva. Hi ha una veritable obsessió per evitar tot el que sigui política o conflicte i per transmetre la idea d'unitat quasi familiar. Això ha comportat que no s'anés

a fons en la investigació. Tot i que s'han consultat les fonts, sobretot les actes de l'entitat i la premsa local, el llibre ha estat escrit tal com raja, sense cap mena d'anàlisi. El resultat s'acosta més a un butlletí de l'entitat que a un llibre d'història. Aquestes mancances anul·len, de fet, tota possibilitat d'anàlisi crítica. Així, només es parla de la part positiva de cada època, però mai dels aspectes negatius o d'aquells períodes en què el Club travessà per dificultats. Així, tenim el període romàntic fundacional, el de la subsistència (aquest va ser el seu mèrit), el de les obres, l'època daurada esportiva, el refluament econòmic i una altra rauxa constructiva. Res, per posar un exemple, de les dificultats econòmiques i esportives del final de la dècada dels setanta.

L'aspecte gràfic acostuma a ser brillant en aquesta classe de llibres, però no ho és en aquest cas. Diverses fotografies hi són repetides i hi manquen els peus de foto amb la descripció i la datació exactes. Això sí, s'han reproduït diferents portades de la revista del Club dels darrers anys, sense cap valor com a document gràfic. El resultat gràfic i de maquetació està a anys llum del llibre sobre l'atletisme sabadellenc publicat recentment.

UN FRACÀS DE «MARKETING»

El llibre és incapaç de posar de manifest el major actiu del Club: la seva gran aportació a la història de la ciutat. El Club ha contribuït d'una manera important per mitjà de l'esport a fer de Sabadell una ciutat socialment més integrada. Sóc testimoni en primera persona del caràcter interclassista del CNS. Als anys seixanta, quan jo vaig començar a anar al Club, veia entrenar una figura senyera de la natació —filla d'un accionista principal del Banc de Sabadell—, el fill del president del Club —important comerciant de llanes—, juntament amb els «nanos» immigrants procedents de les «escuelas nacionales» o de l'Escola Industrial, per als quals el Club suposà, en certs casos, un primer contacte directe amb una institució associativa de la ciutat. Gairebé un primer contacte amb la societat catalana. Ara es parla sovint de normalització lingüística. La barreja social que sempre s'ha donat al Club imposà aquesta normalització. Raons de mimetisme, raons d'ascens social, raons de ganes d'integració a la comunitat, però el cas és que es va donar.

Finalment, el llibre ha negligit la importància del CNS com a centre d'esport de participació. Certament que el Club té una història gloriosa pel que fa a l'esport de competició, però no s'ha d'oblidar el significat de la institució per a milers de sabadellencs que fan esport sense altra recompensa que la satisfacció personal. D'altra banda, els excel·lents resultats de la pràctica de competició tampoc no han estat recollits en un annex estadístic com ho foren en el llibre del 50è aniversari.

RESULTAT BANAL D'UNA EDICIÓ NO VENAL

El llibre no assoleix el que havia d'haver estat el seu objectiu primordial; fer la història del CNS, i, per tant, una contribució a la història local des de l'àmbit cultural i esportiu. Hom dubta si atribuir-ho a la capacitat dels autors o a una voluntat deliberada de no fer la història del CNS. Paradoxalment, el llibre també fracassa precisament en l'intent de transmetre aquest sentiment de pinya, de família per damunt

de qualsevol adversitat, ja que tot s'acaba en un sentimentalisme carrincló. Finalment, no reïx, com hem dit, a palesar l'aportació feta a la convivència comuna. El CNS, amb una llarga història en aquest sentit, no la sap vendre. Una història tan valuosa mereix més que un anecdotari simplista i dispers. Haurem d'esperar el centenari.

FRANCESC MOYA I JIMÉNEZ